

Synd – menneskets eksistensvilkår

I Hvad er synd?

- **Synd** er brud på det skabte fællesskab mellem Gud og mennesket.
- **Synd**: Adskillelse, retningsløshed, begær, fremmedgørelse..
- **1 Mos 3** (syndefaldsmyten): Synd er ”død” (1 Mos 3,3): ”..men frugten på det træ, der står midt i haven, har Gud sagt, at vi ikke må spise af og ikke røre ved, for ellers skal vi dø.«

II Eksistens og handling

Det må skelnes mellem synd som **handling** og synd som **eksistensvilkår**.

1) Synd som handling. Forudsætter menneskets frie vilje - frihed, ansvar. Synd og skyld er sammenhængende

2) Eksistensvilkår: At leve på afstand af Gud og næsten ➡ Syndefaldsmyten 1 Mos 3.

- Mennesket blev skabt med frihed og indsigt, så det ligner Gud
- Mennesket har et begær efter at blive sin egen herre.
- Menneskets begær efter guddommelighed medfører, at mennesket anvises sin plads som afhængig af Gud og fællesskabet.
- **Paulus** formulerer i Rom 7,7-11 synden som et universelt eksistensvilkår:

...synden kom jeg først til at kende gennem loven. Begæret vidste jeg ikke af, før loven sagde: »Du må ikke begære!« Men med buddet fik synden et påskud og vakte al slags begær i mig. For uden lov er synden død. Jeg levede engang uden lov, men da buddet kom, levede synden op, og jeg døde. Buddet, som skulle have ført til liv, viste sig at blive min død. For med buddet fik synden et påskud og forledte mig og dræbte mig med det.

- **Den tidlige kristne teologi:** Syndens konsekvens er en eksistens under dødens og djævelens fangenskab.
- **Gregor af Nyssa** (ca. 331– ca. 394): Menneskets situation er præget af lidelse, nedbrydning og død:

Vores syge natur havde brug for en læge. Det faldne menneske manglede én til at rejse ham op. Han, som havde mistet livet, havde brug for en livgiver. Han, som var faret vild fra delagtigheden i det gode, manglede én, der kunne føre ham tilbage til det gode, Han, som var fanget i mørket, længtes efter lysets nærvær. Den fangne søgte befrier søgte en forløser. Den bundne søgte én, som ville kæmpe sammen med ham. Og han, der holdtes i fangenskab som slave. (*Kateketiske taler*)

Aurelius Augustin (354-430),

- I *Om den frie vilje*: **Lysten** er det grundlæggende onde, som giver sig udtryk i **begæret**.
- **Lysten** og **begæret** styrer viljen.

- Hermed sætter mennesket sig i Guds sted og gør sig selv til centrum.
- Lysten og begæret er den menneskelige grundsynd og bestemmer menneskets eksistensvilkår.

III Arvesyndslæren

Augustin fremsætter **arvesyndslæren** i et opgør med *Pelagius* (britisk munk).

Pelagius mente, at mennesket også have en fri vilje efter syndefaldet.

Mennesket kan gøre det gode – og kan derfor samarbejde med Gud om sin frelse.

- Menneskets vilje er efter syndefaldet bundet til det onde.
- Derfor synder mennesket med nødvendighed.
- Mennesket har *mistet sin frihed* til ikke at synde.

:

- 1) Før syndefaldet var menneskets vilje fri. Mennesket kunne derfor vælge mellem at synde eller ikke at synde
- 2) Syndefaldet bestod i, at Adam brugte muligheden for at synde.
- 3) Efter syndefaldet er menneskets vilje bundet til synden.
- 4) Syndigheden går i arv gennem forplantningen.
- 5) Det menneske, der modtager Guds nåde, genvinder muligheden for at vælge det gode. Nåden heler fordærvet.
- 6) Først ved fuldendelsen er mennesket helt befriet fra bundetheden til synden. I Guds rige kan mennesket ikke længere synde.

Der hvor Gud ikke gør andet end med en retfærdig dom at dømme det menneske (Adam), som synder med vilje sammen med dette menneskes slægt, der bliver det, som endnu ikke er født naturligvis også fordømt på grund af dets syndige rod. Ethvert menneske, som er født af kødet, er en del af denne fordømte slægt, hvorfor det kun kan befries gennem åndelig genfødsel (*Om Kristi nåde og arvesynden*)

Østkirken:

- Menneskets Guds-billedlighed er ikke totalt fordærvet af synden.
- Synden går ikke i arv.
- Synden hører ikke til den menneskelige natur (Gregor af Nyssa), men er en ødelæggelse eller en mangel på menneskets medfødte godhed.
- Mennesket har derfor stadig en fri vilje og kan med Guds hjælp bekæmpe synden.

Protestantisk teologi

- Genoplivning af arvesyndslæren for at understrege retfærdiggørelsens nødvendighed.
- **Martin Luther** (1483-1546): Synden er arvelig og er alle menneskers eksistensvilkår.

Her må vi bekende, som Paulus siger i Romerbrevet 5, at synden er kommet fra det ene menneske, Adam. På grund af hans ulydighed er alle mennesker belvet syndere og underlagt døden og Djævelen. Det kaldes arvesynden eller grundsynden. Frugten af denne synd er dernæst de onde gerninger, der er forbudt i De Ti Bud... Denne arvesynd er en så omfattende og grusom fordærvelse af menneskets natur, at ingen fornuft kan begribe det, men det må tros ud fra Skriftens åbenbaring, Salme 51, Rom 5, 1 Mos 3 og 2 Mos 33.
(*De Schmalkaldiske Artikler*, tredje del om synden)

Ligeledes lærer de, at siden Adams fald fødes alle mennesker, som er forplantet på naturlig måde, med synd, det vil sige uden guds frygt, uden tillid til Gud og med begær, (og de lærer, at denne arvede sygdom eller last er virkelig synd, der også nu fordømmer dem, der ikke genfødes ved dåb og Helligånd og pådrager dem evig død. (*Den Augsburgske Bekendelse 2*))

- Synden er en dyb korrupsion af hele den menneskelige natur.
- Mennesket er underkastet syndens magt og indkroget i sig selv.
- Som det gjaldt for Augustin gælder det for Luther, nemlig at fremhæve arvesyndslæren for at understrege betydningen af Kristi frelsergerning.

Søren Kierkegaards (1813-55) kritik af arvesyndslæren (*Begrebet Angest*)

- Arvesyndslæren prøver at forklare syndens eksistens i verden. Men synden kan i sig selv ikke forklares!
- Det giver ikke teologisk og filosofisk mening at forklare synden som formidlet gennem forplantningen
- Synden bliver til hos *den enkelte* ved den vågnende bevidsthed om frihedens mulighed
- *Angsten* melder sig og frister mennesket til at hage sig fast i sig selv for at holde sig selv oppe.
- *Friheden og angsten* bliver katalysator for synden.

Paul Tillich (1886-1965) viderefører Kierkegaards (eksistentielle) tolkning

- Synd er, at den enkelte er *fremmedgjort* fra Gud og medmennesket.
- Synd er tab af mening med sit liv.
- Mennesket lever et uegentligt liv, dvs et liv, hvor det ser sig som centrum for sit liv.
- Menneskets *yderste anliggende* er ikke Gud, men sig selv.

Synd er adskillelse. Og adskillelse er tre ting; der er en adskillelse mellem individuelle liv, en adskillelse mellem mennesket og det selv, og en adskillelse mellem alle mennesker og al værens grund... Vi ved, at vi er blevet fremmede for noget, som vi i virkeligheden hører til og med hvilket vi *burde* være forenede. Det er en erfaring, vi har del i og som omfatter hele vor personlighed, og at den som skæbne også er *skyld*. Adskillelse som er skæbne og skyld, udgør meningen af ordet synd... *Eksistens er adskillelse*. Før synd er handling, er den tilstand. (Fra prædikensamlingen *Grundvoldende vakler*)

IV En nutidig forståelse af synd? Tre overlappende modeller:

- 1) Synd som eksistensvilkår
 - 2) Synd som brud på sociale relationer
 - 3) Synd som brud på menneskers forhold til det øvrige skaberværk.
- Mennesket har trods sin selvcentrering (indkrogethed), personlige og strukturelle begrænsninger en frihed til at handle til bedste for andre og skaberværket
 - Friheden til at handle medfører skyld.
 - Mennesket er fremmedgjort, føler sig «malplaceret» i tilværelsen, føler sig ikke hjemme i sit liv.
 - Mennesket deler livsrum med det onde (*malum*), er inficeret af det onde, infiltreret af det onde.
 - En strukturel forbindelse mellem udnyttelse og undertrykkelse af naturen og udnyttelse og undertrykkelse af mennesker (Leonardo Boff's befrielsesteologi).

————→ Den kristne teologis tale om **dom, tilgivelse** og **frelse**;

V Tolkninger af menneskets eksistensvilkår i religionerne og ateismen

Hinduismen	Buddhismen	Jødedom	Kristendom	Islam
				
Livet er undergivet loven om genfødsel (karma). Livet er lidelse.	Livet er en illusion, som holdes i gang af genfødslerne.	Livet er skabt godt. Lidelsen er en prøve på Gudstroen.	Livet er skabt og er en gave. Lidelsen er en udfordring og lader sig ikke forklare	Livet er et krav om at følge Allahs lov

Ateismen

- 1) Universet har ingen overordnet mening eller hensigt, selvom individuelle menneskeliv kan være meningsfulde.
- 2) Eftersom Gud ikke eksisterer, er alle forklaringer og alle årsager rent naturlige og kan kun begribes af naturvidenskaberne.
- 3) Alle de forskellige egenskaber ved levende væsener, inklusive den menneskelige intelligens og adfærd, har en rent naturlig forklaring, og det vil i dag som regel sige en evolutionær, dvs darwinistisk forklaring,